

**Krajoznawstwo : tradycja i współczesność / Hanna Prószyńska-Bordas.  
– Warszawa, 2016**

Spis treści

**Rozdział 1**

|                                                                        |          |
|------------------------------------------------------------------------|----------|
| <b>KRAJOZNAWSTWO - SENS I WARTOŚĆ</b>                                  | <b>9</b> |
| 1.1. Pojęcie krajoznawstwa                                             | 9        |
| 1.2. Krajoznawstwo a nauka                                             | 16       |
| 1.3. Krajoznawstwo a turystyka                                         | 19       |
| 1.4. Misja i cele krajoznawstwa                                        | 22       |
| 1.5. Formy i kierunki pracy krajoznawczej                              | 27       |
| 1.6. Reguły popularyzacji krajoznawstwa                                | 29       |
| 1.7. Działalność krajoznawcza jako narzędzie edukacji                  | 31       |
| 1.8. Funkcje społeczno-kulturowe działalności krajoznawczej            | 36       |
| 1.9. Postawa krajoznawcza                                              | 43       |
| 1.10. Oblicze współczesnego krajoznawstwa i jego rola w społeczeństwie | 47       |

**Rozdział 2**

|                                                                     |           |
|---------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>MIGAWKI Z DZIEJÓW POLSKIEGO KRAJOZNAWSTWA</b>                    | <b>52</b> |
| 2.1. Średniowieczne opisy krain i kronikarstwo                      | 53        |
| 2.2. Renesans - poszukiwanie wiedzy                                 | 55        |
| 2.3. Barok                                                          | 57        |
| 2.4. Inicjatywy okresu oświecenia                                   | 59        |
| 2.5. Pasjonaci doby romantyzmu                                      | 63        |
| 2.6. Kształtowanie się zorganizowanego ruchu krajoznawczego         | 69        |
| 2.6.1. Pozytywistyczne prądy społeczne w dziedzinie wiedzy o kraju  | 70        |
| 2.6.2. Towarzystwo Tatrzańskie - pionier krajoznawstwa i turystyki  | 73        |
| 2.6.3. Inne stowarzyszenia wędrownicze                              | 76        |
| 2.7. Krajoznawstwo na początku XX w.                                | 78        |
| 2.7.1. Polskie Towarzystwo Krajoznawcze                             | 79        |
| 2.7.2. Turystyczno-krajoznawcze organizacje studenckie              | 82        |
| 2.7.3. Inne inicjatywy popularyzujące krajoznawstwo                 | 83        |
| 2.8. Krajoznawstwo w Drugiej Rzeczypospolitej                       | 85        |
| 2.8.1. Uwarunkowania rozwoju krajoznawstwa w okresie międzywojennym | 85        |
| 2.8.2. Kierunki rozwoju krajoznawstwa w II RP                       | 87        |
| 2.8.3. Główne rysy działalności towarzystw krajoznawczych w II RP   | 95        |
| 2.8.4. Krajoznawstwo w środowisku młodzieżowym                      | 98        |
| 2.8.5. Inne organizacje turystyczno-krajoznawcze                    | 101       |
| 2.9. Krajoznawstwo w latach 1945-1989                               | 102       |
| 2.9.1. Warunki rozwoju działalności turystyczno-krajoznawczej w PRL | 102       |
| 2.9.2. Specyfika działalności programowej PTTK w PRL                | 106       |

|                                                                       |     |
|-----------------------------------------------------------------------|-----|
| 2.9.3. Działalność turystyczno-poznawcza w różnych środowiskach w PRL | 110 |
| 2.10. Nowe trendy w krajoznawstwie przełomu tysiącleci                | 116 |

### **Rozdział 3**

|                                                         |            |
|---------------------------------------------------------|------------|
| <b>KRAJOZNAWSTWO A REGIONALIZM</b>                      | <b>120</b> |
| 3.1. Regionalizm i jego dążenia                         | 121        |
| 3.2. Idea regionalizmu w odniesieniu do krajoznawstwa   | 123        |
| 3.3. Kierunki współczesnego regionalizmu krajoznawczego | 125        |
| 3.4. Mała ojczyzna                                      | 127        |
| 3.5. Edukacja regionalna                                | 128        |

### **Rozdział 4**

|                                                                  |            |
|------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>FUNKCJONOWANIE KRAJOZNAWSTWA</b>                              | <b>134</b> |
| 4.1. Organizatorzy i promotorzy krajoznawstwa                    | 134        |
| 4.2. Kierunki działalności krajoznawczej w PTTK                  | 140        |
| 4.3. System oświaty i organizacje młodzieżowe                    | 145        |
| 4.3.1. Krajoznawstwo we współczesnej szkole                      | 145        |
| 4.3.2. Harcerstwo                                                | 149        |
| 4.4. Wybrane środowiska zaangażowane w popularyzację dziedzictwa | 151        |
| 4.4.1. Kościoły i dziedzictwo religijne                          | 151        |
| 4.4.2. Wojsko Polskie i dziedzictwo militarne                    | 154        |
| 4.4.3. Wybrane stowarzyszenia                                    | 157        |
| 4.5. Muzea, centra interpretacji i atrakcje tematyczne           | 158        |
| 4.6. Wybrane placówki kultury                                    | 169        |
| 4.7. Ośrodki edukacji ekologicznej i środowiskowej               | 171        |
| 4.8. Obszary leśne i chronione oraz osobliwości przyrodnicze     | 173        |

### **Rozdział 5**

|                                                                         |            |
|-------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>UDOSTĘPNIANIE I UPRZYSTĘPNIANIE DZIEDZICTWA</b>                      | <b>180</b> |
| 5.1. Walory krajoznawcze                                                | 181        |
| 5.2. Dziedzictwo i jego rola społeczna                                  | 185        |
| 5.3. Pozyskiwanie danych krajoznawczych                                 | 192        |
| 5.4. Udostępnianie przestrzeni i obiektów dla krajoznawstwa             | 198        |
| 5.4.1. Szlaki turystyczne linearne                                      | 199        |
| 5.4.2. Ścieżki edukacyjne                                               | 207        |
| 5.4.3. Trasy miejskie                                                   | 208        |
| 5.4.4. Szlaki tematyczne                                                | 211        |
| 5.5. Uprzystępnianie walorów krajoznawczych - interpretacja dziedzictwa | 216        |
| 5.5.1. Zasady uprzystępniania dziedzictwa                               | 218        |
| 5.5.2. Plan uprzystępniania waloru krajoznawczego                       | 223        |
| 5.5.3. Przewodnictwo                                                    | 227        |
| 5.5.4. Żywa interpretacja                                               | 233        |
| 5.6. Program krajoznawczy imprezy zorganizowanej                        | 234        |

|                                                                |     |
|----------------------------------------------------------------|-----|
| 5.6.1. Zasady programowania krajoznawczego imprez              | 235 |
| 5.6.2. Zajęcia plenerowe, wycieczki krajoznawcze, gry terenowe | 236 |

## **Rozdział 6**

### **SPOSOBY I ŚRODKI UPOWSZECHNIANIA KRAJOZNAWSTWA 242**

|                                                      |     |
|------------------------------------------------------|-----|
| 6.1. Słowo wypowiedane                               | 246 |
| 6.2. Przekaz pisemny                                 | 251 |
| 6.3. Przekaz wizualny                                | 256 |
| 6.4. Przekaz audiowizualny                           | 263 |
| 6.5. Media elektroniczne                             | 266 |
| 6.6. Aplikacje na bazie pozycjonowania satelitarnego | 268 |
| 6.7. Odznaki krajoznawcze                            | 272 |
| 6.8. Krajoznawstwo dla dzieci                        | 274 |
| 6.9. Krajoznawstwo osób o specjalnych potrzebach     | 278 |

### **WAŻNIEJSZE POZYCJE BIBLIOGRAFICZNE 285**

### **INDEKS 287**

oprac. BPK